

helenizem omogočil prevzeme vseh vrst in eden izmed sadov duhovnega sinkretizma je tudi predstava o osebni sodbi, o življenjskem obračunu, o tehtanju človekovih dobrih in hudobnih dejanj po prihodu na drugi svet. Zapleteno štreto predstav, ki grede nazaj v stari Egipt, v stari Iran in v homersko Grčijo, nam je z vajeno roko odmotal profesor graške univerze Leopold Kretzenbacher.

Pred nami zaživi ne samo »zgodovina« nadangela Mihaela, ampak zlasti njegova »predzgodovina« in to, kako je prevzel funkcije raznih vodnikov duš, znanih iz egiptovskih upodobitev in iz besedil knjige mrtvih, iz svetih knjig prednjeazijskih narodov (med njimi Izraelcev), iz spomenikov antične upodobljajoče umetnosti in literature. Dokumentarno — z ikonografskimi in literarnimi pričevanji je avtor pokazal, kako so k podobi nadangela Mihaela prispevali svoj delež razni starejši vodniki duš: zraven apokrifnega angela Dokiela še Hermes Psychopompos, Hercules Ogmios, Kairos, Nemesis, perzijski Abathur in drugi. Temeljita Kretzenbacherjeva študija bo lahko rabila kot petra paragonis pri obravnavi predstav in izročil, pri katerih samo domnevamo, da so prehodile tako ali podobno pot kot Mihael ali njegova tehtnica, pa žal zanje nimamo nobenih otipljivih dokazov.

Ob branju učenih citatov pa se bo temu ali onemu bralcu morda utrnila misel, pravzaprav vprašanje, ki bi bilo psihološko in sociološko mikavno: kaj pomeni *tehtnica* preprostemu človeku — včeraj, danes, kadarkoli. Spomnimo se na pregovor »Dobra mera in vaga v nebesa pomaga«. V Drežnici sem pred leti slišal za tole uvero: nekakšna posebljena tehtnica (»peza«) ponoči straši, vpije (ravsa) na pobočjih Krna in preganja tiste, ki bi si drznili krivo meriti mleko in sir. Direktne zveze z Mihaelom in njegovo tehtnico kajpada tu ni nobene. Pred očmi imam le silnice, ki nemirnemu človeškemu duhu narekujejo raznih vrst podobe, porojene iz istih najglobljih korenin: iz čuta za pravičnost, iz težnje po plačilu za dobro in kazni za slabo, če ne na tem pa vsaj na onem svetu. Zato se mi nehote vsiljuje misel na še eno drobno poglavje, kjer bi bile posebej zbrane poleg splošne dokumentacije o tehtnici kot taki še njene zveze na pravni in socialni ravni, razne asociacije duhovnega značaja, odmevi v simboliki ipd.

Študija je pisana zelo privlačno in ne utrudljivo, kljub skrbno zbranemu znanstvenemu aparatu, in sloni na neverjetno bogatem gradivu. Južnoslovansko gradivo — v besedi in podobi — je seveda dobro zastopano, saj avtor sodi med tiste (redke) nemške narodopisce, ki obvladajo naše jezike in lahko črpajo naše blago naravnost pri živem viru. Slovenske legendarne balade o »Duši vagani« — Štrekelj I, 386 sl. — imajo kar posebno poglavje (str. 201 sl.)

Knjigo, ki je tiskana na odličnem papirju in bogato ilustrirana, je izdal Koroški deželni muzej v Celovcu.

Milko Matičetov

Alberto M. Cirese, I canti popolari del Molise. Volume secondo. Nobili, Rieti 1957. X + 346 strani.

Eugenio Cirese, pobudnik in urednik zbirke, ki smo na tem mestu že poročali o nji (gl. SE VI-VII, 1953-54, 362), je kmalu po izidu prve knjige nepričakovano umrl. Namesto njega je za delo poprijel njegov sin Alberto Mario, tako da zbirka ni ostala torzo, temveč je izšla po načrtu (če izvezamemo notne zapise, ki zaradi tehničnih težav vse do danes niso natisnjeni).

V tem drugem delu so objavljene razne priložnostne pesmi: obhodne novoletne, trikraljevske, pustne, velikonočne in prvomajske pesmi; plesne pesmi; pustne šaljivke; krajevne in druge zbadljivke; pesmi ob obrednih žegnanjskih vozovih; mrliško narekovanje. Dodatek prinaša pripovedne pesmi pobožne in posvetne vsebine. Osrednje mesto pa zavzemajo pesmi Albancev in Hrvatov, ki so se nekaj stoletij tega priselili v Molise z one strani Jadrana. Albanci so se do danes obdržali v štirih vaseh, Hrvati pa v treh.

Vse pohvale je vreden urednikov sklep, natisniti poleg novega gradiva, nabračnega z anketo in z osebnimi obiski (registracije na magnetofonskem traku) tudi vse že poprej objavljene, vendar težko dostopne pesemske tekste obeh jezikovnih otokov. Tekste je urednik nadvse skrbno in prizadevno opremil s prevodi in komentarji, za kar se je moral pač osloniti na pomoč samih poročevalcev na terenu, kasneje pa še drugih pomočnikov; pri hrvaškem delu sta mu pomagala prof. G. Maver in

M. Matičetov

Giovanni Bronzini, La canzone epico-lirica nell'Italia Centro-Meridionale. Angelo Signorelli editore, Roma 1956, 531 strani.

V obsežni študiji o južnoitalijanskem epskolirskem pesništvu prihajajo lepo do veljave vse dobre lastnosti rimske šole profesorja Toschija. Docent Bronzini je že pred tem dokazal, da mojstrsko obvlada snov ne samo s teoretične plati, »kabinetsko«, ampak tudi kot zbiralec in opazovalec življenja ljudske pesmi na terenu. Njegovo sedanje delo je sinteza večletnih prizadevanj. V prvem delu knjige je avtor razgrnil vse poglobitvene probleme v zvezi z obravnavanjem italijanskega epskolirskega pesništva, da bi se kajpada posebej ustavil v Južni Italiji, kjer je ta zvrst še nedavno veljala za nekaj izjemnega, nedomačega. Šele Barbi, Santoli, Toschi in zdaj Bronzini so ovrgli predsodke prejšnjega stoletja, ki je v epskolirski pesmi videlo tipično severnoitalijansko zvrst. Pod težo Bronzinijevih dokazov je postalo jasno, da Južna Italija ni samo pasivno sprejemala epskolirske pesmi iz Severne Italije, ampak da jih je tudi aktivno gojila in preoblikovala, včasih pa celo sama ustvarjala in izžarevala.

V prvem delu knjige — do str. 171 — imamo zgoščen pregled vseh mogočih problemov in aspektov epskolirskega pesništva, posebej južnoitalijanskega, od zgodovine tekstnih odkritij, zbiranja in primerjalnih študij, pa do nadržnih analiz z oblikovne (metrične, slovnične...), vsebinske, estetske, psihološke, funkcionalne, etnološke plati itd. Obsežni seznam literature kaže avtorjevo razgledanost; kolikor mu je slovanski svet jezikovno odmaknjen, je to vrzel skušal premestiti vsaj z indirektnim upoštevanjem slovanskih študij.

Drugi del knjige prinaša vzorno monografsko obdelavo šestih pesmi: štiri (izdajalski svak, ugrabljen žena ali ujetnica, »Verde Oliva«, obisk pri umirajočem mladeniču) izvirajo iz Južne Italije, dve (mrtva ljuba, lepa Cecilija) prihajata s Severa. Avtor tako nadaljuje najboljše italijanske študije te vrste, posebej Santolijeve »Cinque canti popolari della Raccolta Barbi« iz leta 1938. Za nas je pač najmikavnejši odstavek, posvečen pesmi »Scibilia Nobili« (La donna rapita o prigioniera — str. 267—322), ki je v svojem prvem delu v rodu s slovensko »Lepo Vido«. Bronzini je vzel sicer v pretres drugi del pesmi, ki govori o odkupu ujetnice in z našo balado nima nič skupnega, vendar pozna tudi Grafenauerjevo monografijo o Lepi Vidi in se ponovno sklicuje nanjo. Novi, neobjavljeni italijanski teksti in pomembni, čeprav mimogrede povedani Bronzinijevi pomisleki kažejo, da se bo treba še povrniti k naši Lepi Vidi.

V knjigi ni sledu o glasbenem delu pesmi. Avtor obljublja, da bo notno gradivo objavil v drugi knjigi, ki pa do zdaj še ni izšla.

Milko Matičetov

